

2014 preek zaterdag 15 oktober: 'Die zit aan de rechterhand van God'

Psalm 110
Mattheus 22: 34-46

Het is een bijzondere passage in de Schrift die we vanmorgen gehoord hebben.

Vooraf het tweede deel van de tekst, de merkwaardige discussie over de Messias, de vraag van wie hij de zoon is, wordt vaak zorgvuldig overgeslagen bij preken. Het is dan ook echt een ingewikkelde tekst en voor meer dan één uitleg vatbaar, maar je moet zo nu en dan ook de teksten willen lezen die

aanstootgevend zijn of onbegrijpelijk in de Bijbel en die zijn er genoeg. En je moet ook eens een psalm willen tot je laten komen zoals psalm 110. Een psalm die we ook niet snel zullen voorlezen in een dienst, want al je haren gaan er van overeind staan. Maar het is wel de psalm die in de evangeliën het meest wordt geciteerd.

Eigenlijk moet je over deze passage van vandaag twee preken houden: één over de vraag naar wat het eerste en grote gebod is en een die gaat over het tweede deel. Vandaag concentreren we ons op die laatste verzen. Want ze gaan over nogal een kwestie.

De scene speelt zich af in Jeruzalem en de controverse van Jezus met de religieuze autoriteiten loopt toe naar een treurig hoogtepunt.

De toon is fel, de inzet hoog. Nadat eerst de Farizeeën hem hadden willen pakken met een strikvraag proberen nu de Sadduceeën het. Over de Sadduceeën weten we niet veel, waarschijnlijk waren betrekkelijk behoudende Joden die zich uitsluitend hielden aan de geschreven Wet. Ze ontkenden een ontwikkeling in de leer. Zo geloofden ze niet in het bestaan van de ziel en dus ook niet in de opstanding want die stonden als zodanig niet in de Schrift. Jezus had hen tegengesproken door te stellen dat God een God van levenden is als Hij zich "God van Abraham, Isaac en Jacob" noemt. En hij had gezegd dat mensen bij de opstanding zijn als engelen in de hemel. Het antwoord doet de omstanders versteld staan.

Nu steken de Farizeeën opnieuw de koppen bij elkaar en stellen hem opnieuw op de proef: 'Wat is het grootste gebod in de wet?' Er waren nogal wat wetten, ze kenden 248 geboden en 365 verboden en dan wordt het moeilijk om uit te maken wat daarvan het belangrijkste is. En nog voordat ze op Jezus antwoord kunnen reageren, stelt hij ze een wedervraag. En het is alsof nu Jezus een strikvraag stelt, één die geen enkel verband lijkt te houden met de voorafgaande kwestie. 'Wat denkt u van de Messias, van wie is hij de zoon?' 'Van David' is hun antwoord.

'Maar hoe kan dat dan dat geschreven staat... Dan citeert Jezus raadselachtig psalm 110, die begint met de woorden: De Heer sprak tot mijn Heer... 'Als David hem Heer noemt, hoe kan hij dan zijn zoon zijn, want waarom zou David zijn zoon Heer noemen?'

Eigenlijk moet je vermoedelijk zeggen dat de Mattheus Jezus deze psalm woorden in de mond legt. Want voor hem is Jezus niet alleen de afstammeling van David, de Messias maar vooral de Zoon van God, de Heer.

Het is een opvallend en vrij gebruikt van de Schrift van Mattheus. Voor moderne exegeten kan deze uitleg niet door de beugel. Want zo ga je niet met de schriften om, je eigen standpunt, je eigen overtuiging in een oude tekst inlezen. Want Mattheus leest deze psalm wel op een heel uitgesproken en eigenzinnige manier, alsof David in een vlaag van helderziendheid al de scene voorzag waarin God zelf met de andere Heer, de Messias in gesprek was en hem de overwinning op de vijanden belooft. De oude psalm van David wordt zoals dat heet, Christocentrisch uitgelegd: Christus wordt in de oude tekst ingelezen, terwijl de tekst daar niet over gaat. Kunt u het nog volgen? Als u afgehaakt bent, onthoud dan vooral het volgende:

Wat eigenlijk gebeurt in onze tekst is dit: Jezus zegt dat hij al bestond voor David en daarom niet een zoon van David genoemd kan worden. Hij bestond al bij God. Zoals de evangelist Johannes Jezus de Logos, het Woord noemt:

‘In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God.’ En dit Woord daalde af in de duisternis van onze wereld, en overwon de krachten van de duisternis. Definitief. Voor eeuwig en altijd.

Het is de geloofsbelijdenis van Mattheus en die van de kerk die we hier in deze tekst horen. Christus zit als de Opgestane Heer aan de rechterhand van God met de overwonnen vijanden als voetenbankje.

Zittende ter rechterhand van God, zo staat dan ook in onze geloofsbelijdenis.

De woorden roepen het beeld van de Pantokrator, de Goddelijke Christus, die het al beheerst en draagt. Het is het beeld van de verhoogde Heer. Door Hem zijn alle machten ontmaskerd en van hun vermeende macht en kracht beroofd. In het orthodox Griekse en Russische christendom is dat een heel belangrijk beeld geworden: Christus als albeheerser. In het westerse christendom is dit een veel minder bekend. De Pantokrator, je ziet hem op ikonen en op fresco's en mozaïeken. En op de ikonen en fresco's staan dan vaak de woorden uit het Grieks vertaald: de Zijnde, Hij die is. Of er staan de letters Alfa en Omega te lezen, de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. Hij die is van het begin tot het eind. De Zijnde, Hij die is. Het is de naam van God: Ik ben. De Zijnde, die het verleden, het heden de toekomst omvat. Die heerst tot in de eeuwen der eeuwen, is van voor alle tijden.

En zo rijst er achter de gestalte van de mens Jezus een haast kosmische Christus op, Eén met de Vader, Zoon van God, de albeheerser. In esoterische tradities en ook meen ik in het oosters orthodoxe christendom, werd de mens Jezus de Christus bij de doop in de Jordaan, waar hij vervuld werd met de Geest van God. Toen werd hij met een goddelijk bewustzijn gezegend dat gekenmerkt wordt door onvoorwaardelijke liefde. Hij werd sprekend God. Waarlijk God en waarlijk mens.

Waarlijk God en waarlijk mens. Gemeente, over dit dogma heeft de kerk eeuwenlang gestreden en getheologiseerd. Het resulteerde o.a. in de geloofsbelijdenis van Nicea. Nu zijn geloofsbelijdenissen als die van Nicea voor velen van ons niet erg toegankelijk of geliefd. Ze roepen zelfs vaak grote weerstand op. Maar als we zo'n belijdenis niet lezen als één groot pakket leerstelling, met onwrikbare dogma's die ons vertellen hoe het zit en waar we in moeten geloven, maar als we deze verstaan als een belijdenis in poëtische taal, bevlogen taal,

taal die cirkelt om de geheimen van God en Christus, taal in vervoering gesproken, in geloof gestameld, misschien gaat uw hart er dan van open:

‘Ik geloof in één God, de almachtige Vader, Schepper van de hemel en de aarde, van alle zichtbare en onzichtbare dingen.

En in één Heer Jezus Christus, de eniggeboren Zoon van God, geboren uit de Vader voor alle eeuwen, God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God; geboren, niet gemaakt, van hetzelfde Wezen met de Vader; door Wie alle dingen gemaakt zijn.

Die, om ons mensen en om onze zaligheid, is neergekomen uit de hemel en vlees geworden door de Heilige Geest...’

Zo hebben Mattheus en de eerste gemeente Jezus beleefd. Als de beloofde Messias, de gezalfde.

Koning en overwinnaar over de machten die de menselijkheid en de mensheid bedreigen: de vijanden angst, haat, geweld, argwaan, vertwijfeling, dood, egoïsme, godloosheid. Dat zijn de vijanden waar psalm 110 over spreekt. Het zijn de krachten die ons leven ondermijnen.

Krachten die ook in onszelf huizen en die door het licht van Christus beschenen hun wurggreep op ons verliezen. Ze zijn er, o ja, ze zijn er al die angsten en vertwijfelingen, maar ze zullen niet definitief de overhand op ons hart hebben. En ook zullen ze niet het laatste woord hebben in de wereld, waar de schaduwzijden van onze ziel uitvergroot regeren.

Voor Mattheus is het duidelijk. Voor hem is Jezus de Christus. Christus had God en de naaste lief, met heel zijn hart en ziel en met al zijn kracht. Mattheus evangelie is een belijdenis en wil ons meevoeren in zijn hartstochtelijke overtuiging.

Jezus, de Christus, de Messias. De Weg, de Waarheid en het Leven. Het Licht voor de wereld.

De meesten van ons zijn in dit geloof opgevoed en wij beamen dit haast automatisch. Maar volgens de Joodse traditie is de Messias nog niet gekomen en voor moslims in het blasfemisch om te zeggen dat God een zoon heeft. De wereld is allesbehalve verlost en vrede is ver te zoeken.

En de farizeeën hebben hun kennis paraat, stonden erbij en keken naar hem maar herkenden in Jezus niet de Messias en wezen hem af.

Nee, zo vanzelfsprekend is het helemaal niet om Jezus de Messias te noemen en dat moeten we ook maar niet te snel gedachteloos doen.

Van wie is de Messias de zoon? Wie is Jezus Christus voor mij, voor u? Is hij vooral een mens, een bevlogen profeet of een nog grotere gestalte, de albeheerser, het tijdloze Woord, de incarnatie van Gods bewustzijn op aarde?

Is hij het die regeert hij in ons hart, of regeren daar andere krachten en machten, zoals angst en twijfel? Zetten we onze ziel en zaligheid op deze gestalte die naar voren komt in het evangelie? Belichaamt hij de kracht die de kosmos regeert, de liefde?

Waarlijk God en waarlijk mens. Een brug tussen hemel en aarde is Christus. En hij verlangt dat wij dat evenzeer worden: een brug tussen hemel en aarde. Mensen vervuld van dezelfde Geest en bewustzijn als Hij, vervuld van dezelfde liefde. Mensen die weten van de werkelijkheid van God, de eeuwige werkelijkheid, het koninkrijk der hemelen. Mensen die weten van hun geestelijke oorsprong en hun bestemming en van hun opdracht. Mensen die God dienen en de naaste als henzelf.

Amen.

